

Albin Prepeluh — 50-letnik.

V soboto, dne 22. t. m. praznuje svojo 50-letnico eden najodličnejših naših javnih delavcev, ki je od svojih zgodnjih mladeniških let pa do danes kljub vsemu preganjanju neustrašeno stal na braniku za pravice tlačnih in zatiranih.

Kot sinu priprostitih starišev mu mladost ni bila postлана z rožicami in zato ni čudo, da ga je že v mladih njegovih letih zajel z vso silo takrat tudi že v Sloveniji se razvijajoči socialni delavski pokret in Albin Prepeluh je bil med prvimi Slovenci, ki so se začeli baviti s tem velikanskim in težavnim vprašanjem resno in na znanstveni podlagi, a tudi s praktičnim organizacijskim delom. Skupaj z rajnkim dr. Dermoto in z dr. Lončarjem je ustanovil za tiste čase pomembno in še dandanes zanimivo revijo »Naši zapiski«, katere najidealnejši sotrudnik je

bil. Pisal pa je mnogo tudi v druge domače in tuje liste, ob enem pa je nastopal kot govornik in predavatelj na stotinah delavskih shodov in sestankov. V vsem njegovem delovanju pa sta ga vodili dve zvezdovodnici: svoboda in socialna pravičnost.

Ljubezen do svobode in borba za socialno pravičnost ga vodita še danes, ko stoji med prvimi v boju za kulturni in socialni napredek naših kmetov. Jedro našega naroda tvori kmet in delavec, predvsem mali kmet, ki se mu še danes najslabše godi, slabše celo kot dobremu de-

lavcu. Te ljudi kulturno in moralno dvigniti, jim priboriti vsaj najprimitivnejšo pravico do zemlje in s tem do življenja — to je druga velika naloga, ki jo večji socialni delavec še danes vrši z neumorno pridnostjo in Zveza agrarnih interesentov je plod tega dela.

Albin Prepeluh je bil rojen dne 22. februarja l. 1880 v Ljubljani, kjer je obiskoval ljudsko in tedanje obrtno šolo, kasneje pa je služboval kot administrativni uradnik pri raznih sodiščih. Po prevratu l. 1918 je bil od prve Narodne vlade dodeljen kot komisar oddelku za socialno skrbstvo, kasneje pa je postal poverjenik tega oddelka in kot tak je položil prve temelje za kasnejšo socialno zakonodajo v Sloveniji, ki jo je zamislil upravno-avtonomno z vidikov gospodarskih potreb. L. 1921. pa je izstopil iz socialistične organizacije zaradi diferenc v politični taktiki, kakor je bil že prej odklonil ponudeno mu ministrstvo za socialno politiko in pozneje mesto podpredsednika v deželni vladi za Slovenijo. Nato je v zvezi s pokojnim Stjepanom Radićem ustanovil Slovensko republikansko stranko kmetov in delavcev in je v svojem organu vneto zagovarjal potrebo skupne politike Hrvatov in Slovencev. L. 1925 pa

sta se združili v Celju tedanja SKS in SRKS v skupno politično organizacijo in od tedaj naprej je Albin Prepeluh neumorno na delu za utrditev in razširjanje kmečke ideologije (miselnosti).

Pri vsem svojem obsežnem javnem delovanju pa je našel še vedno nekaj časa za pisanje samostojnih socialnih del, ki spadajo med najboljše v tozadevni slovenski literaturi («Problemi malega naroda», «Naša gospodarska in socialna vprašanja», «V boju za zemljo in državo», «Kmečki pokret med Slovenci po svetovni vojni», «Socialni problemi» itd.). Poleg tega pa je napisal še nešteto člankov in razprav po raznih časopisih.

Ob njegovi 50-letnici slavljenju pristržno čestitamo z željo, da ostane še dolgo vrsto let čil in zdrav, svoji rodbini v blagor, nam vsem v ponos, vsem ponižanim in zatiranim pa odločen zagovornik in branitelj.

Za malega kmeta, za bajtarja in s tem za pravo narodno gospodarstvo.

Glasom statistike je v Sloveniji 144.703 poljedelskih obratov. Od teh obratov je 52.822 čisto bajtarskih, od katerih ima vsak obrat manj kot 2 ha zemlje. To ljudstvo ne živi v glavnem od zemlje, temveč od mezdnih zaslužkov kot delavci. K tem lahko prištejemo še nadaljnjih 29.183 malokmetov obratov z zemljo v izmeri 2—5 ha. Če je družina v teh obratih količnik številna, ne more živeti in se zaposliti doma, temveč morajo iskati odrasli zaslužka. Tako dobimo, da je v Sloveniji 82.005 bajtarjev v smislu naših nadaljnjih izvajanj.

Temu nasproti je kmetov s 5 do 10 ha zemlje 25.577, s 10 do 20 ha zemlje 24.335 in posestnikov z 20 do 50 ha zemlje 10.912; skupaj 60.921.

Skoro dve tretjini našega kmetkega ljudstva je torej bajtarjev, zainteresiranih ne samo na poljedelstvu, temveč tudi na obrti in industriji, ki rabita mezodne delavce, in na pogojih, po katerih se plačuje in zaposluje delavna sila, na delavski politiki.

Iz tega je na prvi pogled razvidno, da je naš bajtar najštevilnejši del naroda, steb in prirodni nositelj narodne gospodarske politike, ker je enako zainteresiran na pro-

spehu kmetkega kakor tudi obrtnega ter industrijskega gospodarstva in na dobrih delavnih pogojih, on torej predstavlja vtelešeno solidarnost vseh slojev našega naroda.

Podrobno opazanje pa pokaže, da je že skozi nekaj let v praksi ta bajtarski obrat, če je delo na razpolago in delovni pogoji količnik dovoljni, relativno (v primeri z drugimi) najprinosnejši. Na bajti je mogoče pridelati najnujnejšo hrano doma, zunaj pa zaslužiti mezdo, s katero se da kriti druge potrebe. Kmet dosti težje pride do denarja za kritje potreb in produkcijskih stroškov, ker ima pri svojih 5 do 15 ha zemlje le malo za prodati in še to nima cene. Ta okolnost cepi kmetije, kar pospešuje tudi sprečeno izseljevanje in nove prilike za mezdni zaslužek. Kmetij je vedno manj, bajtarskih obratov vedno več. Če bodo te razmere trajale dalj, če bodo prometne razmere (avtobusni promet) in industrializacija Slovenije nudile vedno večjo priliko za zaposlitev, bo cepljenje kmetij v bajte hitro napredovalo. To je prirodna notranja kolonizacija Slovenije. Bajta predstavlja najintenzivnejšo obliko izrabe zemlje — imajoč pred očmi, da od bajtarskega koščka zemlje živi največ ljudi. V to

smer gre nujno gospodarski razvoj Slovenije, ki je že danes in bo jutri še bolj bajtarska.

Kljub temu je pa ta bajtar danes v vsakem oziru popolnoma zanemarjen, neorganiziran, zaničevan. To je edini sloj, ki je do danes v javnosti popolnoma brez besede in vpliva. V razpuščenih strankah so bili bajtarji navadna glasovalna masa — v strankah niso imeli nobene besede. Delavci so jih sramotili, ker so bili navezani na grudo, na svojo bajto in so, zanašajoč se na bajto, sprejemali tudi sramotne delovne pogoje. Bajtar ne more biti proletarec, ki nima nič izgubiti in more v revoluciji vse dobiti. Kmetje so jih gledali postrani, ker so bajtarji tudi od njih zahtevali boljše delovne pogoje (kot hlapci, deklet, pastirji in dninarji), posebno pa, ker so odklonili slabo plačano in težko kmečko delo in rajši odšli v industrijo in obrt, v mesto, kjer so bile tudi slabe plače, pa vsaj delo krajše in lažje. Industrija se pa bajtarskih delavcev veseli, ker jim lahko zniža mezde pod normalo, računajoč, da jih živi bajta v kolikor mezda ne zadošča. V to svrhu pa je potrebno, da je bajtar neumen in neorganiziran, vsled česar kapitalist za povzdigo bajtarja ni storil ničesar. Inteligenca do danes ni uvidela, da je pod slovenskim narodom treba razumeti predvsem bajtarje in je te pustila v nemar. Kar je bajtar profitiral in se izobrazil, je pridobil kot sestavni del kulturno enotne naše vasi, kot kmet.

Prihaja čas bajtarjev, notranje kolonizacije Slovenije; s svojo nizko mezdo bo naš bajtar omogočil industrializacijo Slovenije. Prihaja pa tudi čas njegove moči. On je nosilec gospodarske politike, ki je v interesu vseh slojev. On je kmet, je pa tudi delavec, kmetki industrijski delavec z oporo v svoji bajti, kjer pridelujejo žena in otroci ter on po urniku najnujnejšo hrano. Kot tak bo nujno izpodrinil iz Slovenije čisto proletarskega delavca, ker je cenejši. Bajtar mora kot kmet voditi kmetko politiko, kot delavec pa tudi delavsko politiko v borbi s kapitalom za primerne delovne pogoje in cenene industrijske proizvode. Pri vsem tem bo pa moral voditi tudi obrtno in industrijsko politiko, ker brez teh ne bi bilo prilike za delo.

Mi že od vsega začetka trdimo, da je politika našega kmetkega gibanja narodna, ker je naš narod kmetki in je dobro za vse, kar je dobro za kmeta. Ona je pa narodna tudi zato, ker je bajtarska.

Dr. Janže Novak.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva (Sočna) ul. 1

VLOGE na knjižice in tekoči račun obrestuje po 6%, proti trimesečni odpovedi po 7 1/2%, brez odbitka danka na rento.

Stan e vlog okroglo 30.000 000 din

Rezerve n d 500 000 din

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog.

Podružnici v Kamniku in v Mariboru

Vse naročnike, ki še niso poravnali naročnine, pozivamo, da to čimprej store, sicer se jim bo pošiljatev lista ustavila.